

KVALITETSSIKRING AF DEN
FORSKNINGSBASEREDE
MYNDIGHEDSRÅDGIVNING
VED AARHUS UNIVERSITET

INDHOLD

0. Forord	3
1. Indledning	3
1.1 Publikationens målgruppe.....	3
1.2 Formålet og disposition.....	3
1.3 Definitioner.....	6
1.4 Overordnede principper.....	6
1.5 anbefalinger til kriterier.....	8
2. Overordnede principper for kvalitetssikringen (Niveau 1)	9
2.1 Mål for kvalitetssikringen af Aarhus Universitets aktiviteter.....	9
2.2 Kvalitetssikring.....	9
2.3 Overordnede principper.....	9
3. Overordnede, tværgående procedurer for kvalitetssikringen (Niveau 2)	13
3.1. Tema 1: Faglig kvalitetssikring.....	13
3.2. Tema 2: Dokumenthåndtering	15
3.3. Tema 3: Offentliggørelse.....	16
3.4. Tema 4: Samarbejdsrelationer	17
3.5. Tema 5: Evaluering, forbedring og ansvar.....	19
4. Lokale specifikke procedurer (Niveau 3)	22

0. Forord

Forskningsbaseret myndighedsbetjening varetages ved en række af Aarhus Universitets hovedområder. I Danske Universiteters hvidbog om forskningsbaseret myndighedsbetjening er det anført, at der bør udvikles kvalitetsstyringssystemer for den forskningsbaserede myndighedsbetjening. Aarhus Universitet tilslutter sig dette, idet det er et mål at udvikle effektive interne kvalitetssikringssystemer. Dette mål imødekommes med nærværende publikation om kvalitetssikring af den forskningsbaserede myndighedsrådgivning ved Aarhus Universitet.

Såvel kvalitetsstyringssystemer som kvalitetssikringssystemer omfatter en række procedurer, som bl.a. omfatter faglig kvalitetssikring, og som samlet set skal sikre en tilfredsstillende kvalitet i overensstemmelse med fastsatte kvalitetsmål af den forskningsbaserede myndighedsbetjening.

1. Indledning

1.1 Publikationens målgruppe

Denne publikation vedrører opgaver, som løses af en faglig enhed på direkte anmodning fra myndigheder. Der er således tale om opgaver, som baserer sig på et aftaleforhold mellem en myndighed og et hovedområde eller institut ved Aarhus Universitet, og hvor den enkelte forskers bidrag indgår som et element i en større aftalesammenhæng.

Publikationen er derfor ikke i sit udgangspunkt tænkt som et dokument, der retter sig mod individuelle forskere, som i medfør af deres personlige egenskaber er udpeget som bidragsydere til arbejdet i kommissioner, udvalg og råd. På tilsvarende vis er publikationen heller ikke målrettet forskere, som løser myndighedsopgaver på baggrund af individuelt hjemtagne eksterne forskningsmidler.

Det er dog forventningen, at publikationen kan være til inspiration for alle forskere, som på forskellig vis yder forskningsbaseret rådgivning til myndigheder.

1.2 Formålet og disposition

Formålet med denne publikation er at præsentere en fælles, overordnet ramme for kvalitetssikringen af den forskningsbaserede myndighedsbetjening ved Aarhus Universitet samt præsentere nogle tværgående procedurer for den del af myndighedsbetjeningen, som vedrører myndighedsrådgivning.

Kvalitetssikring i form af kvalitetshåndbøger og procedurebeskrivelser er i forvejen veludviklet på Aarhus Universitet. Der er således i vid udstrækning tale om en systematisering af eksisterende materiale. En fælles ramme for kvalitetssikringen vil samtidig gøre det muligt at trække på fælles erfaringer og derved fremme samarbejdet på tværs af hovedområder om opgaver med forskningsbaseret myndighedsbetjening.

Denne publikation er udarbejdet i andet halvår 2009 og januar 2010 af en undergruppe under Aarhus Universitets Udvalg for Forskningsbaseret Myndighedsbetjening, og den tager sit udgangspunkt i kvalitetssikringen for den forskningsbaserede myndighedsbetjening, som den tegner sig ved Aarhus Universitet på dette tidspunkt. I kapitel 1.4 præsenteres en række anbefalinger til kriterier for kvalitetssikringen af den forskningsbaserede myndighedsbetjening. I takt med at den forskningsbaserede myndighedsbetjening ved Aarhus Universitet får en større faglig bredde, og kvalitetssikringen bliver videreudviklet, vil det være naturligt at sikre en løbende opdatering af publikationen og dens principper og kriterier for kvalitetssikring.

Den forskningsbaserede myndighedsbetjening er en fællesbetegnelse, der dækker over opgaver af vidt forskelligt omfang og indhold, og som er kendetegnet ved, at der stilles meget forskellige krav til kvalitetsarbejdets detaljeringsgrad.

Derfor er der valgt en opdeling i 3 niveauer, som afspejler en stigende detaljering af kvalitetssikringen, og som samtidig afspejler, at det i denne publikation er valgt at fokusere på den del af myndighedsbetjeningen, som omfatter den forskningsbaserede myndighedsrådgivning.

På niveau 1 præsenteres nogle overordnede principper for kvalitetssikringen af den forskningsbaserede myndighedsbetjening ved Aarhus Universitet, dvs. både sektorrelateret forskning og forskningsbaseret rådgivning og monitorering.

Disse principper gælder alle de opgaver, som løses af en faglig enhed på direkte anmodning fra myndigheder.

På niveau 2 præsenteres et fælles sæt af overordnede, tværgående procedurer for kvalitetssikringen af den forskningsbaserede myndighedsrådgivning, som er et delelement af den forskningsbaserede myndighedsbetjening.

Procedurerne gælder myndighedsrådgivning, som varetages af en faglig enhed på direkte anmodning fra myndigheder, men procedurerne er udarbejdet under skyldig hensyntagen til, at de kan finde bredere anvendelse.

Niveau 3 vedrører lokale procedurer, der relaterer sig til de enkelte hovedområders varetagelse af kvalitetssikringen af den forskningsbaserede myndighedsrådgivning. Der vil være tale om specialiserede procedurer, som imødekommer de særlige behov, som opgavevaretagelsen på det pågældende hovedområde fordrer. Procedurerne på niveau 3 gælder derfor kun for den eller de institutioner, som de er udarbejdet for.

Procedurerne på niveau 3 kan udgøre et sammenhængende kvalitetsstyringssystem, der er beskrevet i kvalitetshåndbøger eller tilsvarende.

Denne publikation omfatter niveau 1 og 2. Gennemgangen er bygget op omkring 5 temaer, som belyses parallelt på begge niveauer.

De 5 temaer er:

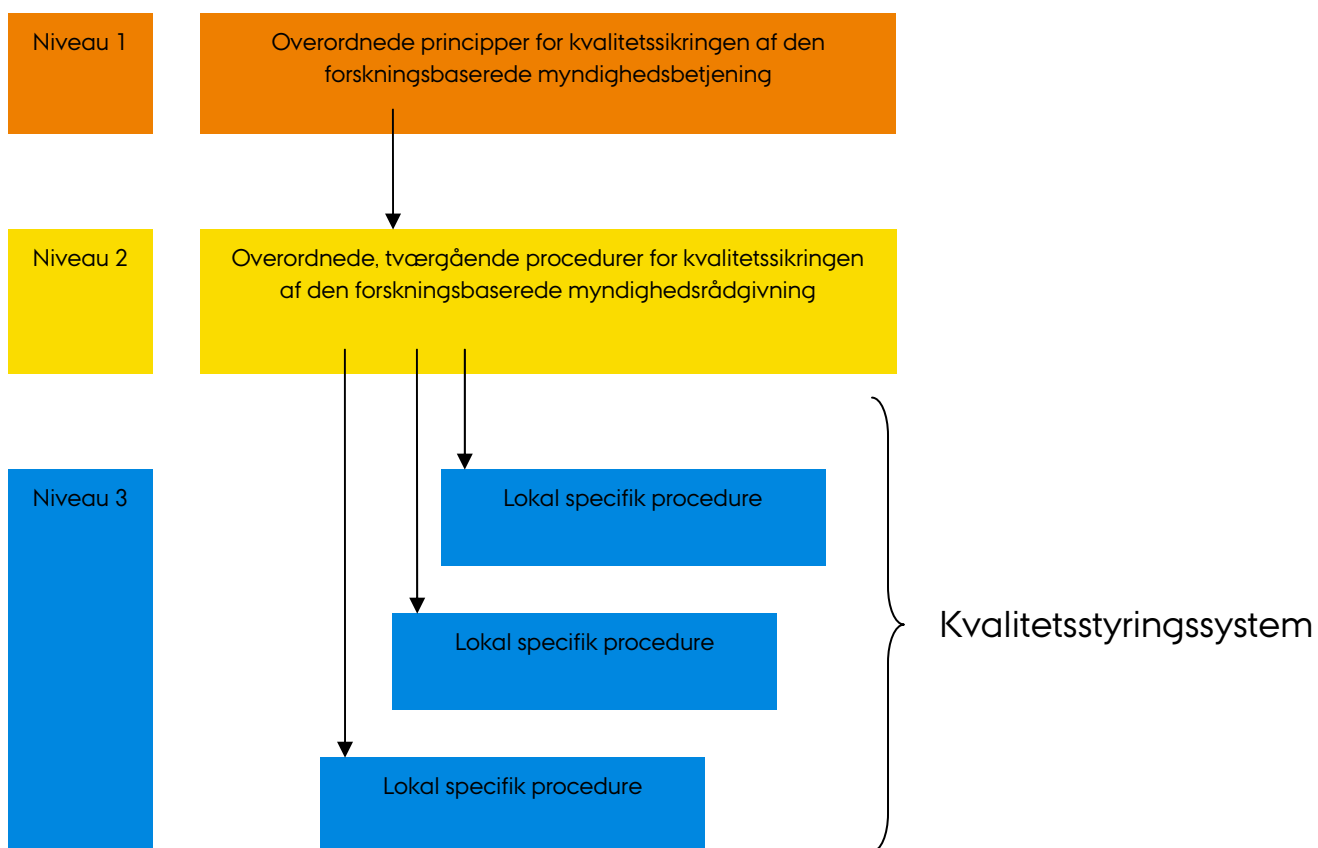
Tema 1: Faglig kvalitetssikring

Tema 2: Dokumenthåndtering

Tema 3: Offentliggørelse

Tema 4: Samarbejdsrelationer

Tema 5: Evaluering, forbedring og ansvar

1.3. Definitioner

Forskningsbaseret myndighedsbetjening

Forskningsbaseret myndighedsbetjening omfatter både den sektorrelaterede forskning og den direkte opgaveløsning for myndighederne (rådgivning mv.). Betegnelsen "forskningsbaseret myndighedsbetjening" anvendes i det politisk-administrative system. På VTU's hjemmeside står: "Den forskningsbaserede myndighedsbetjening er universiteternes myndighedsbetjening til ministerierne i medfør af en aftale mellem det enkelte universitet og ministeriet. Universiteterne løser forskningsbaserede beredskabs- og rådgivningsopgaver samt yder akut bistand til myndighederne. Forskningen bag myndighedsbetjeningen er central for kvalitet og effektivitet i universiteternes opgaveløsning for myndighederne".

(Kilde: Danske Universiteters "Hvidbog om forskningsbaseret myndighedsbetjening", april 2009)

Forskningsbaseret myndighedsrådgivning m.v.

Forskningsbaseret rådgivning og monitoring udgør en delmængde af den forskningsbaserede myndighedsbetjening og omfatter de opgaver, der løses på direkte anmodning fra myndighederne. Den forskningsbaserede rådgivning og monitoring dækker et bredt spektrum af ydelser. Det drejer sig om rådgivningsopgaver af kortere eller mellemlang karakter (akutte ad hoc-opgaver, faglige indspil i forbindelse med lovforberedende arbejde samt diverse udredninger og evalueringer). Det drejer sig også om løbende rådgivning af længerevarende eller mere fast karakter, herunder overvågnings-, data- og kortlægningsopgaver, fastlæggelse af gødningsnormer, miljøtilstandsvurderinger, risikovurderinger, analyse- og udviklingsopgaver, deltagelse i udvalg, ekspertgrupper og internationalt arbejde mv.

(Kilde: Danske Universiteters "Hvidbog om forskningsbaseret myndighedsbetjening", april 2009)

Sektorrelateret forskning

Sektorrelateret forskning udgør en delmængde af den forskningsbaserede myndighedsbetjening og omfatter den forskning, der ligger til grund for varetagelsen af myndighedsrådgivning og monitoring, dvs. forskning inden for de emneområder, der er fastlagt i aftalen.

(Kilde: Danske Universiteters "Hvidbog om forskningsbaseret myndighedsbetjening", april 2009)

Myndighedsberedskab

På basis af den sektorrelaterede forskning er universitetet forpligtet til at opretholde et fagligt beredskab – som bl.a. inddrager relevant, internationalt tilgængelig viden og nødvendigt udstyr og infrastruktur – inden for aftalens forskningsfaglige emneområder, så universitetet på disse områder er i stand til at levere myndighedsrådgivning på anmodning. Myndighedsberedskabet er tilstedeværelsen af faglige kompetencer og infrastruktur mv., universitetet på et givet tidspunkt råder over til at løse opgaver inden for netop de emneområder, der er fastlagt i aftalen med ministeriet. Konstant tilgængelighed kombineret med parathed til at handle, der kan aktiveres i akutte og/eller ved aktuelle "sikkerhedsproblemer" med politisk fokus. Ministeransvaret kan komme pludseligt og tydeligt til udtryk.

(Kilde: Danske Universiteters "Hvidbog om forskningsbaseret myndighedsbetjening", april 2009)

Kvalitetssikringssystem vs. kvalitetsstyringssystem

Kvalitetssikringssystem og kvalitetsstyringssystem er forskellige betegnelser for et samlet sæt af procedurer, som har til formål at styre organisationens processer, så de sikrer opfyldelse af kvalitetsmål. Begge betegnelser anvendes, idet Danske Universiteters "Hvidbog om forskningsbaseret myndighedsbetjening" omhandler udviklingen af kvalitetsstyringssystemer, og Aarhus Universitets strategi omhandler udviklingen af kvalitetssikringssystemer.

Armslængdeprincip

Tydelig adskillelse af den forskningsfaglige vurdering fra den senere beslutning og håndtering fra politikeres og myndigheders side. Varetagelse af armslængdeprincippet betyder ikke, at man afskærer kontakt og dialog mellem myndighed og universitet. Tværtimod lægges der i aftalerne op til en direkte og åben dialog. Ofte ser forskerne kommende udfordringer før politikere og embedsfolk gør det, og dialogen medvirker til, at beslutningstagere med "rettidig omhu" kan håndtere en given sag.

(Kilde: Danske Universiteters "Hvidbog om forskningsbaseret myndighedsbetjening", april 2009)

1.4. Overordnede principper for den forskningsbaserede myndighedsbetjening

Det er vigtigt, at myndigheder og universiteter har en fælles forståelse af de grundlæggende principper for universiteternes varetagelse af forskningsbaseret myndighedsbetjening. De myndigheder, som efterspørger forskningsbaseret myndighedsbetjening, må respektere sammenhængen mellem forskning og rådgivning. Myndighederne må ligeledes indstille sig på, at den rådgivning, de får fra universiteterne, har en anden karakter end den rådgivning, de får fra private konsulentvirksomheder. Hver type rådgivning har sine fordele, men efterspørger myndigheden rådgivning på højt videnskabeligt niveau, er universiteternes forskningsbaserede myndighedsbetjening vanskelig at komme uden om.

For offentligt ansatte forskere gælder, at de ikke blot har ytringsfrihed, men også en pligt til at bidrage til den offentlige debat med videnskabelige synspunkter. Universiteterne er direkte pålagt at tilskynde deres ansatte til dette, og myndigheder, der modtager forskningsbaseret myndighedsbetjening, må acceptere, at forskere fra samme universitet kan have forskellige, indbyrdes modstridende synspunkter, som alle er videnskabeligt funderede.

Myndigheder, der modtager forskningsbaseret myndighedsrådgivning mv., må forvente, at de resultater, der leveres, har været genstand for intern, men også gerne eksternt, 'review'. Myndighederne må have mulighed for at efterspørge konsensus, og de pågældende forskere må redegøre for, hvor langt den videnskabelige konsensus rækker, og hvor den hører op.

I Danske Universiteters hvidbog om forskningsbaseret myndighedsbetjening sammenfattes de overordnede principper for den forskningsbaserede myndighedsbetjening i følgende udsagn, som Aarhus Universitet fuldt ud tilslutter sig, og som udgør en underliggende præmis for kvalitetsstyringen af den forskningsbaserede myndighedsbetjening:

- forskningsbaseret myndighedsbetjening skal udføres med samme integritet som universitets øvrige opgaver
- de sektorrelaterede forskningsresultater skal bedømmes efter de samme kvalitetskriterier som al anden forskning
- resultaterne af myndighedsrådgivning mv. skal være offentligt tilgængelige og kunne fagfællebedømmes
- universiteterne bør udvikle kvalitetsstyringsystemer for den forskningsbaserede myndighedsrådgivning m.v.
- forskernes ytringsfrihed og forskningsfrihed er grundlæggende principper, som universiteterne værner om, også i forbindelse med varetagelse af forskningsbaseret myndighedsbetjening
- der kan i særlige tilfælde være behov for, at myndighed og universitet koordinerer tidspunktet for offentliggørelse af rådgivningsresultater

For en nærmere gennemgang af principperne henvises til kapitel 5 i Danske Universiteters Hvidbog om forskningsbaseret myndighedsbetjening.

1.5. anbefalinger til kriterier for kvalitetssikringen af den forskningsbaserede myndighedsbetjening

Den forskningsbaserede myndighedsbetjening som et særskilt indsatsområde ved Aarhus Universitet er en naturlig følge af fusionerne med sektorforskningsinstitutioner i 2007.

Derfor lægger Aarhus Universitet stor vægt på at sikre, at den forskningsbaserede myndighedsbetjening ved Aarhus Universitet får en større faglig bredde, som inddrager relevante kompetencer fra alle fagområder ved universitetet. Det skærper behovet for, at der udarbejdes en fælles, overordnet ramme for kvalitetssikringen af den forskningsbaserede myndighedsbetjening ved Aarhus Universitet.

Følgende anbefalinger til kriterier for kvalitetssikringen af den forskningsbaserede myndighedsbetjening udspringer af denne publikation:

1. Aarhus Universitets hovedområder sikrer, at de beskrevne principper og procedurer lægges til grund for hovedområdernes arbejde med at kvalitetssikre den forskningsbaserede myndighedsbetjening.
2. Aarhus Universitets hovedområder understøtter kvaliteten af Aarhus Universitets forskningsbaserede myndighedsbetjening ved at skabe rammerne for, at universitetets samlede kompetencer stilles til rådighed i opgavevaretagelsen.
3. Aarhus Universitets hovedområder udarbejder i relevant omfang kvalitetshåndbøger eller tilsvarende procedurer på niveau 3.
4. Hovedområdernes ledelse evaluerer regelmæssigt kvalitetssikringen af hovedområdets forskningsbaserede myndighedsbetjening, og evalueringen indgår som et fast drøftelsepunkt på hovedområdernes statusmøder med rektoratet.

2. Overordnede principper for kvalitetssikringen af den forskningsbaserede myndighedsbetjening (Niveau 1)

2.1. Mål for kvalitetssikringen af Aarhus Universitets aktiviteter

Kvalitetssikring af alle universitetets aktiviteter er en central del af universitetets arbejde. Det fremgår eksplicit af Aarhus Universitets strategi, at Aarhus Universitets mål er at:

- gøre kvalitetssikring til en central del af ledelsesopgaven
- sikre, at universitetets ydelser og aktiviteter fuldt ud lever op til indgåede aftaler og fastsatte kvalitetsmål
- udvikle effektive interne kvalitetssikringssystemer
- universitetet opnår de bedste og mest anerkendte eksterne kvalitetsbedømmelser og akkrediteringer for alle enheder/hovedområder

De enkelte hovedområder har ansvaret for at opsætte kvalitetsmål og dokumentere, at de overordnede målsætninger indfries.

2.2. Kvalitetssikring af den forskningsbaserede myndighedsbetjening

Kvalitetssikringen af universitetets aktiviteter er veludviklet. Forskningsresultater kvalitetssikres gennem peer review-systemet. Forskningsfinansieringen sker i høj grad ved hjemtagelse af konkurrenceudsatte midler i en åben konkurrence, hvor det er afgørende at kunne dokumentere en høj forskningskvalitet. Og uddannelsesaktiviteter kvalitetssikres gennem akkrediteringer, censorbedømmelser, studiecævn, løbende evalueringer, aftagerpaneler m.v.

Den forskningsbaserede myndighedsbetjening underkastes ligeledes en udstrakt kvalitetssikring, som sikrer, at myndighedsbetjeningen har høj kvalitet. Sektorrelateret forskning gennemgår peer review på samme måde som universitetets øvrige forskning. Kemiske analyser er i stort omfang omfattet af akkrediteringer udstedt af DANAK, og tilsvarende er dele af undersøgelsesarbejdet omfattet af godkendelser ligeledes udstedt af DANAK. Overvågning kvalitetssikres ved, at udførelsen sker i overensstemmelse med tekniske anvisninger, hvor det med udgangspunkt i den forskningsmæssige erfaring nøje er beskrevet, hvordan de enkelte delelementer skal udføres. Den forskningsbaserede rådgivning kvalitetssikres som beskrevet i denne publikation.

2.3. Overordnede principper

De overordnede principper for kvalitetssikringen af den forskningsbaserede myndighedsbetjening ved Aarhus Universitet omfatter forskningsbaseret myndighedsrådgivning, men kan også finde anvendelse ved rådgivning af andre end myndigheder.

Disse principper gælder alle de opgaver, som løses af en faglig enhed på direkte anmodning fra myndigheder.

Tema 1: Faglig kvalitetssikring

Aarhus Universitets myndighedsbetjening sker på et forskningsbaseret grundlag. Aarhus Universitet anerkender, at forudsætningen for at kunne levere en høj kvalitet i opgaveløsningen er, at de nødvendige faglige og økonomiske ressourcer er til stede, og at den fysiske infrastruktur er veludbygget. Aarhus Universitet lægger særlig vægt på at rekruttere

medarbejdere, som har de relevante kompetencer på et dokumenteret, højt fagligt niveau og på at sikre en løbende kompetenceudvikling af medarbejderne.

Aarhus Universitet lægger desuden vægt på at sikre, at universitetets interne samarbejdsstrukturer fremmer og understøtter en multidisciplinær tilgang, hvor universitetets samlede portefølje af relevant fagkundskab inddrages i opgavevaretagelsen.

Aarhus Universitet anerkender desuden, at en høj faglig kvalitet forudsætter, at forskerne har fuld forsknings- og metodefrihed i forbindelse med opgavevaretagelsen.

Forskning i relation til myndighedsbetjening bedømmes efter sædvanlige kvalitetskriterier for god forskning. Det indebærer en åben diskussion mellem internationale fagfolk for at sikre kvaliteten af den enkelte forskers produktion. Resultaterne af forskning i relation til myndighedsbetjening publiceres og diskuteres i de samme videnskabelige fora som universiteternes øvrige forskning.

Den faglige kvalitetssikring af myndighedsrådgivningen foretages af kolleger med de nødvendige faglige kompetencer eller i form af fagfællebedømmelse af rapporter m.v. Af produktet skal det klart fremgå, hvem der er opdragsgiver, finansieringskilde, forfattere, samt hvordan og af hvem den faglige kvalitetssikring er gennemført.

I nogle tilfælde vil flere af AU's hovedområder være involveret i samme rådgivningsopgave. I sådanne tilfælde er det hovedområdet med projektlederansvaret for opgaven, der også er ansvarlig for den faglige kvalitetssikring af slutproduktet. De bidragende hovedområder er ansvarlige for kvalitetssikring af deres bidrag til opgaveløsningen.

Tema 2: Dokumenthåndtering

Det er en vigtig ledelsesopgave at sikre en effektiv dokumenthåndtering. Et centralt element i denne forbindelse er regler for journalisering. Der findes ikke et lovmæssigt krav om journalisering, men en systematisk journalisering af væsentlige dokumenter sikrer, at dokumenterne let kan genfindes, og at man kan se, hvilke dokumenter der hører sammen.

Dokumenthåndtering omfatter både dokumenter på papir og elektroniske dokumenter og gælder for både ind- og udgående post. Dokumenthåndteringen omfatter alle væsentlige dokumenter, herunder aftaler samt resultater af rådgivning. Det er vigtigt, at grundlaget for rådgivningens resultater kan genskabes, hvis der efterfølgende rejses spørgsmål.

Tema 3: Offentliggørelse

Offentliggørelse af data og resultater fra forskningsbaseret myndighedsbetjening omfatter definatorisk en række kategorier som: Videnskabelige artikler, rapporter, undervisningsmateriale, tech-trans materiale, patenter samt offentliggørelse af rutinemæssige eller specielle laboratiemæssige undersøgelser. (Reference: UBST-notat Publicering i forbindelse med forskningsbaseret myndighedsbetjening af 29. januar 2008).

Al offentlig finansieret forskning bør være frit tilgængelig, og derfor skal resultaterne af myndighedsbetjeningen offentliggøres. Forskningsresultaterne er forskernes ansvar, og universitetet og forskerne har ret og pligt til at publicere dem. Disse principper fremgår af universitetsloven, ligesom de var nedfældet i sektorforskningsloven. VTU har pointeret, at alle resultater på baggrund af forskningsbaseret myndighedsbetjening er omfattet af de samme principper, samt at universitetet har ret og pligt til alene at tage de sædvanlige videnskabelige hensyn i forbindelse med publicering. Det indebærer også en ret og pligt til

at offentliggøre forskningsresultater, som opstår i forbindelse med opgaveløsningen, men som ligger uden for rammerne af den stillede opgave.

Der kan være situationer, hvor forskerne bør koordinere tidspunktet for offentliggørelse med den rekvirerende myndighed. Forskningsbaseret myndighedsrådgivning mv. kan i særlige tilfælde indeholde opgaver, hvor tidspunktet for offentliggørelse af resultater er vigtigt af hensyn til myndighedsudøvelse eller den politiske proces. Dette beskrives i aftalerne med sektorministerierne. Tilsvarende er der situationer, hvor universitetet ønsker offentliggørelse af f.eks. en rapport udskudt, til resultaterne er blevet offentliggjort i et videnskabeligt tidsskrift. Der skal indgås aftaler herom, som dog ikke må forsinke offentliggørelse af forskningsresultater unødigt under generel henvisning til politiske eller administrative behov. Hvis der træffes aftale om at udskyde offentliggørelse, skal dette være velbegrundet.

Forskningsbaseret myndighedsbetjening omfatter ofte opgaver, der nødvendigvis må aftales i dialog mellem myndighed og universitet. For at undgå mistillid til forskningsresultater og til rådgivning er det væsentligt at sikre åbenhed omkring opdragene. Universiteterne bør sammen med fagministerierne videreudvikle processen med at sikre, at udbud og levering af myndighedsbetjening er gennemskuelig og åben for offentligheden.

Tema 4: Samarbejdsrelationer

Velfungerende samarbejdsrelationer bygger på gensidig forståelse og respekt for hinandens virkelighed. I samarbejdet med myndigheder gælder det på den ene side embedsværkets behov for hurtige, præcise svar på ofte meget komplicerede spørgsmål og dets behov for at benytte den faglige rådgivning i den politiske proces. På den anden side gælder det universitetets behov for stor åbenhed og gennemsigtighed omkring opgaveløsning, og universitetets og den enkelte forskers mål om høj forskningsmæssig kvalitet, publikationer og stor faglig integritet.

De samfunds- og erhvervmæssige udfordringer og potentialer kræver direkte og åben dialog med forskerne om faglige problemstillinger ved forskellige løsninger. Dialogen kan medvirke til, at beslutningstagere med "rettidig omhu" kan håndtere en given sag, og til at forskerne får øje på nye relevante forskningsområder.

Dialog er vigtig, men der må ikke kunne sås tvivl om de bidragydende forskeres uvildighed og faglige integritet, og den enkelte forsker skal være parat til diskutere den rådgivning, som han eller hun giver.

Der skal altså være en tydelig adskillelse mellem den forskningsfaglige vurdering og rådgivning og den senere beslutningsproces og håndtering af forvaltningsopgaver, som er placeret hos politikere og myndigheder (armslængdeprincippet).

Hvis der i samarbejdet opstår problemer eller tvister, kan det være relevant at inddrage et højere ledelsesniveau. Der skal udøves et ledelsesansvar, som beskytter den enkelte forsker mod uberettiget kritik og politisk pres, og som sikrer, at forskerens faglige integritet ikke antastes.

Tema 5: Evaluering, forbedring og ansvar

Aarhus Universitet søger hele tiden at kvalitetsudvikle sin forskningsbaserede myndighedsbetjening. Dette sker gennem ledelsens evaluering af kvalitetssikringen og beslutning om eventuelle justeringer af procedurer.

Ledelsens evaluering tager afsæt i universitetets og hovedområdernes strategier, og kvalitetssikringen af myndighedsbetjeningen indgår som et fast tema ved hovedområdernes statusmøder med rektoratet.

Ledelsens evaluering kan tage udgangspunkt i brugernes tilfredshed med myndighedsbetjeningen samt interne eller eksterne gennemgange af procedurerne. Endvidere er opsamling på fejl og mangler et vigtigt input til forbedring af kvalitetssikringen.

3. Overordnede, tværgående procedurer for kvalitetssikringen af den forskningsbaserede myndighedsrådgivning (Niveau 2)

På dette niveau præsenteres et fælles sæt af overordnede, tværgående procedurer for kvalitetssikringen af den forskningsbaserede myndighedsrådgivning.

Procedurerne gælder myndighedsrådgivning, som løses af en faglig enhed på direkte anmodning fra myndigheder, men procedurerne er udarbejdet under skyldig hensyntagen til, at de kan finde bredere anvendelse.

3.1. Tema 1: Faglig kvalitetssikring

Formål

Sikre

- at resultaterne af forskningsbaseret rådgivning har høj faglig kvalitet
- at den faglige kvalitetssikring dokumenteres
- at det er entydigt for såvel rekvirenten som den, der udfører den forskningsbaserede rådgivning, i hvilket omfang produktet kvalitetssikres, herunder om den faglige kvalitetssikring omfatter inddragelse af ekstern bedømmelse
- at såvel mindre hasteopgaver som større, længerevarende opgaver underkastes faglig kvalitetssikring

Gyldighedsområde

Proceduren omfatter faglig kvalitetssikring af forskningsbaseret rådgivning, som løses af en faglig enhed på direkte anmodning fra myndigheder.

Proceduren omfatter forskellige typer af forskningsbaseret rådgivning:

- længerevarende opgaver i form af udredninger, beregninger m.m. For disse opgaver vil der være en mere omfattende og systematisk kvalitetssikring
- hasteopgaver, eksempelvis de såkaldte § 20-spørgsmål til ministeren, hvor der ofte skal leveres hurtige svar på ofte komplicerede problemstillinger i forbindelse med politiske forhandlinger eller i en situation med medieinteresse. Der er meget kort tid til kvalitetssikring
- småopgaver, som er de mange henvendelser, som ofte er simple, og som kan besvares umiddelbart.

Ansvar

Ledelsen af den faglige enhed, som udfører myndighedsrådgivning, har ansvaret for at sikre sammenhængen i og kvaliteten af den faglige enheds opgaver, jf. Lov nr. 1368 om universiteter af 7. december 2007 § 16 a, stk. 4.

Ledelsen har ligeledes ansvaret for, at opgaveløsningen tilrettelægges således, at kvalitetssikringen er en integreret del af opgaveløsningen, herunder at der er den fornødne ressource blandt fagfæller til kvalitetssikringen.

Fremgangsmåde

Som udgangspunkt udarbejdes der en kvalitetssikringsplan i forbindelse med tilrettelæggelse af løsning af en rådgivningsopgave. Kvalitetssikringsplanen skal sikre, at de enkelte elementer i opgaven underkastes faglig kvalitetssikring.

Den faglige kvalitetssikring kan være en fagfællebedømmelse, som omfatter ekstern review, eller kvalitetssikringen kan foretages internt i den faglige enhed af en kollega med de til opgaven relevante faglige kompetencer. Opgavens omfang og karakter er bestemmende for om kvalitetssikringen foretages ekstern eller internt, samt hvor den fornødne faglige ekspertise er til stede.

Ved hasteopgaver bliver der normalt ikke lavet en kvalitetssikringsplan for den konkrete opgave. Der skal dog også foretages faglig kvalitetssikring af hasteopgaver, og det skal ved tilsagn om løsning af en hasteopgave præciseres overfor rekvirenten, at selv om der er tale om en hasteopgave, kan resultatet ikke leveres, før der er gennemført den fornødne kvalitetssikring. Kan rekvirenten ikke acceptere dette, kan det vise sig nødvendigt at afslå at løse opgaven.

Myndighedsrådgivning kan indebære, at der afgives råd på et grundlag, der ikke er fuldt belyst. Det skærper kravene til kvalitetssikringen af denne type rådgivning med henblik på at sikre, at rådgivningens forudsætninger, grundlag og usikkerhed tydeligt fremgår af besvarelsen.

Ved småopgaver, eksempelvis telefoniske spørgsmål, er det medarbejderens ansvar at vurdere omfanget af den fornødne kvalitetssikring.

Eksempel:

Rådgivning i relation til klimaforandringer er et eksempel på et meget komplekst forskningsområde, hvor rådgivningen sker på et grundlag, der ikke er fuldt belyst, og hvor det derfor er helt afgørende, at rådgivningens grundlag, forudsætninger og usikkerhed er offentligt tilgængelige. Det er f.eks. tilfældet i de rapporter fra FN's klimapanel, IPCC, som er udarbejdet med deltagelse af forskere fra AU.

Det skal af dokumentationen af produktet af forskningsbaseret rådgivning fremgå, hvem der har forestået den faglige kvalitetssikring.

Det skal desuden sikres, at der forud for aflevering af rådgivningsopgaven – udover den faglige kvalitetssikring – også foretages en sproglig og layoutmæssig kvalitetssikring.

3.2. Tema 2: Dokumenthåndtering

Formål

Sikre

- at aftaler, ændringer, præciseringer m.m. vedrørende forskningsbaseret rådgivning mellem Aarhus Universitet og ministerier samt aftaler, ændringer, præciseringer m.m. vedrørende anden rådgivning mellem Aarhus Universitet og ministerier eller andre rekvirenter til enhver tid kan genfindes
- at væsentlige dokumenter, som indgår som grundlag for forskningsbaseret rådgivning, bevares og sammen med resultaterne af en rådgivningsopgave til enhver tid kan genfindes, således at grundlaget for resultatet af rådgivningen kan genskabes, hvis der efterfølgende rejses spørgsmål

Gyldighedsområde

Proceduren omfatter dokumenthåndtering i forbindelse med forskningsbaseret rådgivning, som leveres af en faglig enhed på direkte anmodning fra myndigheder.

Data der indgår som grundlag for forskningsbaseret rådgivning skal være sporbare og håndteres på samme måde som øvrige forskningsdata.

Eksempel:

DMU blev i 2009 involveret i den såkaldte "skovsag", hvor der blev sået tvivl om, hvorvidt Miljøministeriets indberetninger til EU om den danske naturs tilstand var lavet af DMU's forskere. Indberetningerne tegnede et mere positivt billede, end DMU's forskningsresultater gav grundlag for, hvilket blev udlagt som om, at styrelsen havde lagt pres på DMU for at få ændret vurderingerne. Det førte til en udredning af sagsforløbet, hvor sporbarhed i forhold til de rådgivningsresultater, som DMU havde leveret, var af helt afgørende for forskernes troværdighed.

Ansvar

Ledelsen har ansvaret for at sikre, at de nødvendige systemer for dokumenthåndtering er til rådighed, og at det er entydigt, hvem der har ansvaret for deres drift og vedligeholdelse. Ledelsen har endvidere ansvaret for, at nye medarbejdere får den tilstrækkelige introduktion til dokumenthåndtering.

De enkelte medarbejdere har ansvaret for at sikre, at dokumenter, som indgår i rådgivningen, bliver håndteret i overensstemmelse med procedurerne herfor.

Fremgangsmåde

Dokumenthåndteringen i forbindelse med myndighedsrådgivning sker i overensstemmelse med Journalinstruksen for Aarhus Universitet.

Rekvirenten af Aarhus Universitets rådgivning skal som udgangspunkt fremsende dokumenter i relation hertil til hovedpostkassen for den faglige enhed, som opgaven rekvireres udført af eller i kopi til hovedpostkassen, hvis den fremsendes til en navngiven person. De enkelte afdelinger fastsætter selv interne regler for behandling og fordeling af post. Journaliseringen sker i de enkelte hovedområders eller faglige enheders elektroniske journal-system.

3.3. Tema 3: Offentliggørelse

Formål

Sikre åbenhed og gennemsigtighed i forskningsbaseret rådgivning ved Aarhus Universitet ved:

- at resultater af forskningsbaseret rådgivning offentliggøres, og at det sker i overensstemmelse med de aftaler, der er indgået mellem Aarhus Universitet og ministerier
- at resultater af anden rådgivning udført af Aarhus Universitet offentliggøres, og at det sker i overensstemmelse med aftalen om den konkrete rådgivningsopgave
- at det kun er undtagelsesvis og i givet fald skriftligt velbegrundet, at resultatet af rådgivningsopgaver udført af Aarhus Universitet ikke bliver offentliggjort, og at dette er aftalt på ledelsesniveau inden opgavens igangsættelse

Eksempel:
Retsmedicinsk Institut leverer forskningsbaseret myndighedsrådgivning i forbindelse med politiets efterforskning af straffesager. Disse resultater er af gode grunde fortrolige.

Gyldighedsområde

Proceduren omfatter offentliggørelse af produkter af forskningsbaseret rådgivning, som leveres af en faglig enhed på direkte anmodning fra myndigheder.

Ansvar

Ledelsen har ansvaret for ved drøftelse og indgåelse af aftale mellem Aarhus Universitet og myndigheder at sikre, at der er fuld og gensidig forståelse af principperne for offentliggørelse af resultater af forskningsbaserede myndighedsrådgivning.

De underskriftsberettigede ved underskrift af en aftale om rådgivningsopgaver, der ligger uden for aftale mellem Aarhus Universitet og ministerier/myndigheder, har ansvaret for at sikre, at det af aftalen fremgår, hvordan og hvornår resultatet af en rådgivningsopgave skal offentliggøres.

Fremgangsmåde

Produkter af myndighedsrådgivning offentliggøres i overensstemmelse med den aftale, der er indgået mellem et ministerium og et hovedområde eller en faglig enhed ved Aarhus Universitet. Produkter af anden rådgivning i henhold til en konkret aftale offentliggøres i overensstemmelse med det aftalte.

Produkterne skal som minimum gøres tilgængelige via Aarhus Universitets hjemmeside og/eller hovedområdet eller den enkelte enheds hjemmeside.

Forud for offentliggørelse af resultatet af forskningsbaseret myndighedsrådgivning skal det overvejes, om der er særlige forhold, som betyder, at resultatet ikke offentliggøres, når det foreligger. I tilfælde af at en opgave ikke offentliggøres, skal der foreligge en beskrivelse af årsagen på den sag, der er oprettet i forbindelse med opgaveløsningen.

Ved offentliggørelse af resultater af myndighedsrådgivning skal den myndighed, som rådgivningen er rettet mod, være orienteret herom i passende tid forinden.

3.4. Tema 4: Samarbejdsrelationer

Formål

Sikre gode og hensigtsmæssige samarbejdsrelationer mellem rekvirent og udfører af forskningsbaseret rådgivning ved:

- at sørge for at forhold omkring finansiering, formål, gennemførelse, eventuelle særlige forhold omkring offentliggørelse, IPR o.l. er fastlagt inden igangsættelse af forskningsbaseret rådgivning
- at afstemme forventninger til en rådgivningsopgave inden igangsættelse (form, omfang, tidsplan)
- at etablere en procedure der på én gang muliggør dialog undervejs i opgaveforløbet og samtidig sørger for, at armslængdeprincippet overholdes
- at skabe forståelse for, at den nødvendige tid til kvalitetssikring skal være til rådighed for at universitetet kan påtage sig opgaven
- at sikre åbenhed og gennemsigtighed i samarbejdsprocessen

Gyldighedsområde

Proceduren omfatter samarbejdsrelationer mellem rekvirent og udfører af myndighedsrådgivning.

Procedure omkring samarbejdsrelationer er bl.a. relevant på følgende områder:

- rådgivningsopgaver, der indgår som en del af de generelle aftaler med ministerier om myndighedsbetjening
- aftaler/kommissorier vedrørende konkrete rådgivningsopgaver
- deltagelse i udvalg og arbejdsgrupper, der er nedsat af opdragsgiver

Samarbejdsrelationer omkring rådgivning omfattet af generelle aftaler om myndighedsbetjening knytter sig bl.a. til de dialogfora, der er fastlagt i aftalerne og til de procedurer, der aftales vedrørende bestilling og udførelse af rådgivningsopgaver.

Aftaler om konkrete rådgivningsopgaver kan blandt andet indeholde forhold omkring finansiering samt kommissorium for opgaven, herunder formål, proces for gennemførelse og offentliggørelse samt tidsplan.

Ansvar

Ledelsen har ansvaret for ved drøftelse og indgåelse af aftale mellem Aarhus Universitet og myndigheder at sikre, at der er fuld og gensidig forståelse af principperne for samarbejde omkring forskningsbaseret rådgivning samt at der i aftalen er overensstemmelse mellem opgavernes omfang og de afsatte ressourcer.

De underskriftsberettigede ved underskrift af en aftale om rådgivningsopgaver, der ligger uden for aftale mellem Aarhus Universitet og myndigheder, har ansvaret for at sikre, at samarbejdsrelationer i projektet er beskrevet på passende vis (styregruppe etc.).

Fremgangsmåde

Faglige enheder ved Aarhus Universitet, for hvilke disse forhold er relevante, udformer passende procedurer for samarbejde om myndighedsrådgivning mellem opdragsgiver og udfører.

Ved indgåelse af generelle aftaler med ministerierne om forskningsbaseret myndighedsrådgivning er det vigtigt at overveje samarbejdsrelationer, herunder dialogfora, og behov for standardiserede procedurer vedrørende bestilling og udførelse af rådgivningsopgaver.

Procedurer vedrørende samarbejdsrelationer i forbindelse med konkrete rådgivningsopgaver er vigtige. Procedurerne skal afstikke en ramme for en ubureaukratisk opgaveløsning, der både sikrer mulighed for dialog om opgaven – også undervejs i forløbet – og sikrer overholdelse af armslængdeprincippet, dvs. sørger for at det forskningsfaglige og det politisk/administrative niveau ikke sammenblandes.

Kontrakter på konkrete rådgivningsopgaver udarbejdes på grundlag af udkast fra opdragsgiver eller det hovedområde, der er ansvarlig for opgaveløsningen. Kontrakten skal som minimum sikre, at følgende er entydigt for begge parter:

- opgavens omfang
- opgavens produkter
- forudsætninger for opgaveløsningen
- kvalitetssikringen, internt eller eksternt
- risici for opgaveløsningen
- kontaktperson hos opdragsgiver og AU
- organiseringen ved opgaveløsningen
- tidsplan
- hvordan og hvornår produktet offentliggøres
- økonomi.

Kontrakten underskrives af AU i henhold til tegningsreglerne.

Til overholdelse af armslængdeprincippet bør de fastlagte procedurer bl.a. beskrive:

- principper for udformning og vedtagelse af kommissorier for større opgaver
- principper for delt forfatterskab mellem embedsfolk og forskere på hele eller dele af rapporter
- principper for kontakt mellem parterne i perioden fra opgaven stilles til den afleveres
- principper for repræsentation i arbejdsgrupper, hvori deltager både embedsfolk og forskere, der er udpeget af hovedområder ved AU

Eksempel:

Et bilag til aftalen mellem DJF og Fødevarerministeriet om "Den gode Proces for forskningsbaseret rådgivning" beskriver en række procedurer, der bl.a. skal bidrage til overholdelse af armslængdeprincippet. De fandt bl.a. anvendelse i forbindelse med den vidensyntese om brugen af GMO, som Fødevarerministeriet udgav i 2009, hvor det i forbindelse med godkendelse af kommissorium blev diskuteret med embedsværket, om der var mulighed for delt forfatterskab mellem embedsfolk og forskere på nogle af rapportens kapitler. Med udgangspunkt i procedurerne i "Den gode Proces" sørgede DJFs og DMUs forskere for at kunne fastholde og dokumentere et armslængdeprincip i form af en tydelig adskillelse af forfatterskab på samtlige dele af rapporten, så der ikke efterfølgende kan sås tvivl om, hvem der står fagligt inde for hvilke dele af rapporten.

3.5. Tema 5: Evaluering, forbedring og ansvar

Formål

Sikre

- at ledelsen kan evaluere og justere myndighedsrådgivningen med afsæt i universitetets og hovedområdernes strategier
- at brugerens forventninger til forskningsfaglig kvalitet og gennemførelse af opgaven bliver indfriet
- at der sker en effektiv håndtering af uforudsete problemer, som f.eks. fejl eller forsinkelser i forhold til den aftalte tidsplan

Gyldighedsområde

Proceduren omfatter evaluering, forbedring og ansvar vedr. myndighedsrådgivning, som leveres af en faglig enhed på direkte anmodning fra myndigheder.

Proceduren er bl.a. relevant på følgende områder:

- Ministerielle brugere, der bestiller myndighedsrådgivning som led i de generelle aftaler med ministerier om myndighedsbetjening
- Offentlige brugere, der bestiller myndighedsrådgivning, som ligger udover ovennævnte aftaler, herunder udenlandske myndigheder
- Ikke-offentlige brugere, der bestiller rådgivning, og hvor den faglige enhed eksempelvis er underleverandør til et konsulentfirma

Ansvar

Ledelsen har ansvaret for, at der sker en løbende forbedring af kvalitetssikringen. Ledelsens evaluering tager afsæt i universitetets og hovedområdernes strategier, og kvalitetssikringen af myndighedsbetjeningen indgår som et fast tema ved hovedområdernes halvårslige møder med rektoratet.

Fremgangsmåde

Hovedområder og faglige enheder ved Aarhus Universitet udformer procedurer, som er passende for de rådgivningsopgaver, der udføres det pågældende sted, og som er nødvendige som input for ledelsens evaluering og forbedring af kvalitetssikringen.

Følgende redskaber kan anvendes som input til denne evaluering:

Undersøgelse/vurdering af brugertilfredshed

- Løbende tilbagemelding fra bruger på de opgaver, der stilles. Dette bidrager til et godt samarbejde, fordi de forskere, der udfører opgaver, får en umiddelbar respons på om forventning til f.eks. faglighed og formidling (sprog, omfang) er indfriet. Og det giver en umiddelbar mulighed for at udvikle den forskningsbaserede myndighedsbetjening.

- Egentlige brugertilfredshedsundersøgelser. Her vil formålet typisk være at klarlægge brugernes forventninger til myndighedsrådgivningen, at belyse om brugernes behov tilgodeses, at belyse om målsætninger for myndighedsbetjening er opfyldt samt at indsamle og følge op på brugernes eventuelle forslag til forbedringer.

Eksempel:

DJF bad i 2009 en ekstern konsulentvirksomhed om at gennemføre en brugerundersøgelse blandt sine centrale brugere af forskningsbaseret myndighedsbetjening i relevante ministerier, styrelser m.v. En lignende undersøgelse blev også gennemført i 2006. Brugerundersøgelsen er fremadrettet og handlingsorienteret og gennemføres med følgende formål for øje:

- At klarlægge brugernes forventninger til myndighedsrådgivningen
- At belyse om brugernes behov tilgodeses
- At belyse om DJF's målsætninger for myndighedsrådgivningen er opfyldt
- At indsamle brugernes eventuelle forslag til forbedringer af DJF's myndighedsrådgivning

Undersøgelsen er baseret på spørgeskemaer og kvalitative interviews med 22 nøglepersoner.

Intern/ekstern gennemgang af procedurer

Der kan foretages en vurdering af, om kvalitetssikringen fungerer tilfredsstillende ved enten en intern eller ekstern gennemgang af de beskrevne procedurer, hvor det demonstreres, hvordan de er blevet fulgt.

Den interne gennemgang af procedurernes efterlevelse kan foretages af kolleger inden for hovedområdet eller den faglige enhed.

Den eksterne gennemgang kan foretages af kolleger fra et andet hovedområde eller fra en anden institution.

Hvad enten der er tale om en intern eller ekstern gennemgang af procedurer, er det en forudsætning, at den som foretager gennemgangen har det fornødne faglige indblik i såvel det fagområde, der skal gennemgås, som i fagområdets kvalitetssikring.

Afhjælpende, korrigerende og forebyggende handlinger

En procedure for afhjælpende, korrigerende og forebyggende handlinger kan bruges til at sikre, at de fejl og mangler der måtte opstå, selv om kvalitetsstyringssystemets procedurer er blevet fulgt, bliver opfanget på en måde, så de kan indgå i arbejdet med at forbedre kvalitetssikringen.

Udbedring af fejl i form af en afhjælpende handling, hvor fejlen rettes - eksempelvis ved fremsendelse af en revideret rapport - sker som opfølgning på selve rådgivningsopgaven.

Den korrigerende handling skal forhindre, at en konstateret fejl eller mangel opstår igen, enten ved at der oprettes en ny procedure, eller ved at der rettes i en eksisterende.

Den forebyggende handling iværksættes ikke på baggrund af en konstateret fejl eller mangel, men på baggrund af en konstateret uhensigtsmæssighed i kvalitetssikringen som kan føre til en fejl eller mangel.

Forslag til korrigerende eller forebyggende handlinger indarbejdes i forslag til forbedring af kvalitetssikringen med henblik på ledelsens godkendelse.

Styring af registreringer

En konkret påpegning af fejl og mangler sker i ikke-anonymiseret form og afhjælpes som en del af den konkrete opgaveløsning.

En forudsætning for at konstaterede fejl og mangler samt eventuelle klager kan inddrages i den løbende forbedring af kvalitetsstyringssystemet er, at der er etableret et system til registrering heraf.

Denne registrering af fejl, mangler og klager skal ske i anonymiseret form, idet afhjælpning på den konkrete fejl, mangel eller klage som nævnt sker i forbindelse med den konkrete rådgivningsopgave, jf. ovenfor.

Med mellemrum foretages der en opsamling og vurdering af registreringerne af fejl, mangler og klager som input til ledelsens evaluering, jf. nedenfor.

Ledelsens evaluering

Ledelsen kan evaluere kvalitetssikringen med fokus på følgende:

- vurdering af opfyldelsen af kvalitetsmål siden sidste evaluering
- stillingtagen til nye eller justering af kvalitetsmål
- stillingtagen til ændringer af procedurer eller nye procedurer, jf. afsnittet om afhjælpning, korrigerende og forebyggende handlinger.

4. Lokale specifikke procedurer (Niveau 3)

Lokale specifikke procedurer relaterer sig til de enkelte hovedområders eller faglige enheders varetagelse af kvalitetssikringen. Procedurer på niveau 3 er derfor ikke beskrevet i denne publikation.

Der er tale om specialiserede procedurer, som imødekommer de særlige behov, som opgavevaretagelsen på det pågældende hovedområde eller den faglige enhed fordrer, og procedurerne på niveau 3 gælder derfor kun for den eller de institutioner, som de er udarbejdet for.

Procedurerne på niveau 3 kan udgøre et sammenhængende kvalitetsstyringssystem. Nogle af disse procedurer kan af konkurrencehensyn ikke offentliggøres.

